

‘Libanon is een prachtig land, mensen moeten dat weten’

Rook stijgt op na een Israëlische aanval op Beiroet, oktober 2024.

Sinds de aanval van Hamas op 7 oktober 2023 en de Israëlische aanval op Gaza werd er al voor gevreesd: oorlog in Libanon. Inmiddels wordt ook daar volop gevochten. Maar waarom juist in dat land? Twee Libanezen vertellen over hun leven onder de dreiging van geweld. ‘Of ik vertrouwen heb in de toekomst? Altijd, we moeten wel.’

Door Sam de Graaff

In Nederland druppelden de berichten binnen. Eerst ging het over een ‘groot aantal gewonden’. Al snel werd dat bijgesteld: er waren ook doden gevallen. Minstens drie, waarschijnlijk meer. Daarna ging het snel. Het Libanese ministerie van Volksgezondheid maakte melding van zeker 11 doden en meer dan 4000 gewonden. Wat was hier gebeurd? Wie had dit gedaan?

De beschuldigende vinger wees al snel naar Israël. Logisch: de slachtoffers van de aanval waren leden van Hezbollah, de machtige, door Iran gesteunde sjiiitische organisatie met grote invloed in Libanon, door veel westerse landen aangemerkt als terroristische organi-

Libanon is een zeer divers land, zowel op etnisch als religieus vlak

satie, en een grote vijand van Israël. In een zorgvuldig voorbereide operatie bleken de Israëliërs te zijn binnengedrongen in Hezbollah’s ‘piepers’ – een ouderwetse term, en dat was ook precies de bedoeling geweest van de Hezbollahleiding: gezien de uitgebreide surveillancapaciteiten van de Israëlische geheime diensten, leek een oud stukje hardware veiliger dan een moderne smartphone. Fout gedacht.

In veel westerse landen werd met ontzag gereageerd: dit was een James Bond-achtige operatie geweest, tot in de puntjes voorbereid. Maar er klonk ook kritiek. De ontploffende piepers hadden niet alleen Hezbollahleden geveld, maar ook onschuldige omstanders. Op sociale media gingen filmpjes rond van mensen die nietsvermoedend inkopen deden op een marktje, om opeens te worden opgeschrikt – en in sommige gevallen geraakt – door een exploderend apparaat.

Vaststaat dat de pieperoperatie de spanning in Libanon verder verhoogde – en dat wil wat zeggen voor een land waar het de afgelopen decennia zelden echt rustig is geweest. Een land dat tussen 1975 en 1990 gebukt ging onder een verwoestende burgeroorlog. Waar Israël tot vier keer toe binnenviel, de laatste keer in 2006. Waar de burgeroorlog in het naburige Syrië ook heeft geleid tot bloedige gevechten. Een land waar, op een bevolking 5,8 miljoen mensen, volgens de VN zo'n 1,5 miljoen Syri-

sche vluchtelingen verblijven, plus honderdduizenden Palestijnen.

Na de ontploffende piepers is het er in Libanon bovendien niet rustiger op geworden, met Israëlische bombardementen en een invasie in Zuid-Libanon, en raketaanvallen van Hezbollah en bondgenoot Iran. Misschien wel de grootste escalatie was de liquidatie van Hassan Nasrallah, die in de Libanese hoofdstad Beiroet werd gedood door een Israëlisch bombardement. Hij gaf de laatste decennia leiding aan Hezbollah en werd wel gezien als de een na belangrijkste figuur in de door Iran aangestuurde 'As van Verzet' tegen het Westen, na de Iraanse leider Ali Khamenei. Libanezen – sjiitisch of niet – zagen zijn bestaan als een gegeven, een feit.

Langzamerhand gebeurde met die aanvallen hetgeen waarvoor al langer werd gevreesd: de uiterst dodelijke oorlog in Gaza, begonnen na de aanval van Hamas

Ontheemde families uit de zuidelijke voorsteden van Beiroet schuilen in tenten op straat, oktober 2024.

op 7 oktober, leidde ook in Libanon tot meer en meer bloedvergieten. Daardoor telt het land inmiddels ook veel interne, Libanese vluchtelingen. Schattingen lopen uiteen, maar mogelijk zijn een miljoen mensen het grensgebied met Israël ontvlucht. Ook in de hoofdstad Beiroet is een vluchtelingenstroom op gang gekomen, weg van de meest gebombardeerde delen van de stad. Die liggen vooral in het zuiden, het deel van de stad waar Hezbollah het sterkst vertegenwoordigd is.

Die aanwezigheid verschilt namelijk fors per locatie. Libanon is een zeer divers land, zowel op etnisch als religieus vlak. Iets meer dan de helft van het land is moslim, maar die groep is weer opgedeeld in twee ongeveer gelijke groepen sjiieten en soennieten. Ruim een derde is christen (ook weer onderverdeeld), en dan is er bijvoorbeeld ook nog een minderheid van druzen. Veel van die groepen hebben hun eigen partijen en milities,

waarvan Hezbollah de bekendste is. De belangrijkste ambten – president, premier, parlamentsvoorzitter en bevelhebber van het leger – zijn langs dit soort lijnen verdeeld, net als zetels in het parlement.

In een dusdanig verdeeld land de vrede bewaren, is al een hele balanceeract zónder conflicten in de regio, laat staan mét. Tegelijkertijd is de diversiteit van Libanon ook wat het land zo mooi maakt, zo benadrukken twee geïnterviewden uit Libanon. Een kracht van het land. Al is, zo zeggen zij ook, dat door de oorlog soms makkelijk te vergeten. De vooruitzichten van de oorlog in Libanon zijn troebel, zoals dat geldt voor de hele regio. Maar de twee geïnterviewden houden hoop. Wat moeten ze anders?

Onderstaande interviews zijn afgenomen in oktober 2024.

Rony Dargham (44) docent natuurkunde

‘Ik maak me vooral zorgen om mijn kinderen’

‘Sorry dat ik gisteren niet meer reageerde op je bericht. Ik wilde op “versturen” drukken, maar toen begonnen de bombardementen. We sliepen vannacht pas om 4 uur. Vanochtend bombardeerde Israël de weg van Beiroet naar Syrië, dus het zal lastiger worden om vers fruit en andere voorraden te krijgen, vrees ik.’

‘Ik woon ongeveer 5 kilometer van Beiroet, we kunnen de explosies horen. Het is maar een klein stukje naar het centrum, maar toch is het hier relatief rustig. Gelukkig hebben we hier nog genoeg voorraden, de winkels zijn gewoon open. Ik woon in een dorp. De meeste mensen hier zijn christelijk; orthodoxen of maronieten. Er zijn hier eigenlijk ook maar weinig vluchtelingen uit het zuiden van het land, maar even verderop is dat anders – daar zijn ze wel, en hoor je hun verhalen. Traumatische ervaringen.’

‘Ik geef les op een middelbare school in de buurt. Mijn kinderen zitten ook op die school, ze zijn 7 en 4. Afgelopen week gingen de lessen niet door. Wat als er op de route naar school een bom valt? Dan zijn wij verantwoordelijk. Gelukkig heb ik mijn kinderen duidelijk kunnen maken dat de bombardementen ver weg zijn, vanuit ons huis op de heuvel kunnen we ze zien. Ik geef natuurkunde, dus ik weet hoe fysica werkt: eerst zie ik de ontploffing, dan komt het geluid. We kunnen sommige

‘Hopelijk wordt het niet nog erger, al vrees ik van wel’

bommen zien vallen, dus ik roep naar mijn kinderen dat we een ontploffing gaan horen, dat ze niet moeten schrikken. Ik probeer ze voor te bereiden, maar het is lastig.’

‘Hopelijk wordt het niet nog erger, al vrees ik van wel. We hebben wel overwogen om te vertrekken, maar het is moeilijk om op een vlucht het land uit te komen. Toen de oorlog in Gaza uitbrak, had ik niet verwacht dat het hierheen zou komen. Kijk, ik ben niet gek, ik ben juist erg geïnteresseerd in geschiedenis en geopolitiek. Op de ochtend van 7 oktober keek ik tv en dacht ik: dit gaat akelig worden. Een aanval op Israël, op hún grondgebied. Ze gaan terugslaan. Maar ik had gehoopt op de VN, op landen die zichzelf opwerpen als beschermers van mensenrechten – uiteindelijk deden ze niks. Er móét nu een staakt-het-vuren komen, er sterven zo veel onschuldige burgers. Dat dat nu niet gebeurt, vind ik erg teleurstellend.’

‘Voor mij is deze situatie niet eens zo nieuw. Ik groeide op in de jaren tachtig, dus ik heb nogal wat oorlogen

meegemaakt. Toen ik 6, 7 jaar oud was, kon ik het onderscheid maken tussen een AK47 en een M16-geweer. Dat is krankzinnig, maar zo was dat in de burgeroorlog. Op dit moment maak ik me niet zozeer zorgen om mezelf, maar om mijn kinderen. Dat zij moeten doormaken wat ik als kind moest doormaken. En hoewel het hier relatief

rustig is, bestaat er altijd een kans dat er een bom op de verkeerde plek valt. Of dat je buurman wordt geliquideerd. Je weet niet wie bij Hezbollah zit. Een bom van een paar duizend dollar maakt geen onderscheid tussen jouw kamer en die van je buurman.'

Maria Housseiny (29) psycholoog

'Als een motor ons huis passeert, schrik ik al op'

'Ik woon in Byblos, een stad aan zee ten noorden van Beiroet. Het is prachtig, met gebouwen uit de oudheid. De meerderheid hier is christelijk. Tot nu toe proef ik bij ons vooral solidariteit, ik heb geen incidenten of ruzie gezien. Hopelijk blijft dat zo, ik zie het nog niet zomaar veranderen door de oorlog. Dit is hoe Libanon is. Er zijn wel veel vluchtelingen uit het zuiden in onze stad. Soms word ik bang van de gedachte dat je niet weet wie dat zijn. Is het Hezbollah? Zijn ze een doelwit voor Israël? Ze kunnen worden gebombardeerd. Je weet het niet.'

'De spanning is wel groot, ook bij ons, ook hier. Afgelopen maanden is het veel erger geworden, met de invasie in het zuiden. Ik volg het nieuws niet op de voet – met opzet niet, om mijn brein gezond te houden. Toen Israël de piepers van Hezbollah liet ontploffen, zag ik een heleboel ambulances voorbijrijden, maar ik had geen idee wat er aan de hand was. Pas toen een vriend me het vertelde, begreep ik het. Bij de aanval van 7 oktober had ik niet direct gedacht dat de oorlog ook naar mij zou komen, hoogstens dat het in het zuiden van Libanon zou blijven.'

'Nu horen we bij ons nog steeds niet vaak bombardementen, alleen af en toe. De enorme aanval op de schuilplaats van Nasrallah hoorden we als een dof gerommel. Of als er een explosie in de buurt van de zee is, dat krijgen we wel mee. Het geluid draagt over het water. Een paar weken geleden viel er een bom op 10 minuten van ons huis. Je voelt de grond trillen. Een beetje maar, maar het is eng.'

'Mijn werk zit in een andere stad, op ongeveer 45 minuten rijden. Na de eerste Israëlische bombardementen was die reis beangstigend. Op mijn werk ben ik verantwoordelijk voor kinderen: ik ben klinisch psycholoog. Dat neemt extra zorg met zich mee. Ik werk bovendien met autistische kinderen, dus de verantwoordelijkheid is dubbel zo groot. Ze zijn hypersensitief. Je weet niet hoe

'Voor mij als volwassene is het extra belangrijk om kalm te blijven'

ze op een explosie reageren, op iets onverwachts. Voor mij als volwassene is het extra belangrijk om kalm te blijven. Om rust uit te stralen, zodat de kinderen niet te veel van slag raken.'

'Het vermoeiendst is uiteindelijk de spanning. Ik slaap slecht. Als een motor ons huis passeert, schrik ik op. Er vliegen al langer Israëlische vliegtuigen over. Hoe noem je ze? Straaljagers. Nu ben ik ook bang voor bommen. Ik zou het land graag verlaten, mijn verloofde woont in het buitenland – volgende zomer willen we trouwen. Maar mijn ouders wonen hier en zijn oud. Ik kan ze niet in de steek laten. Gelukkig heb ik mijn werk en inkomen nog, dat is al heel wat.'

'Of ik vertrouwen heb in de toekomst? Altijd, we moeten wel. In Libanon gaat het al jaren slecht, voor covid was er hoge inflatie. Voor de mensen hier is het vreselijk wat er gebeurt. En in het buitenland zullen veel mensen bij Libanon meteen aan oorlog denken. Maar het is ook een heel, heel mooi land, met heel vriendelijke mensen. Mensen moeten dat weten, dat is de boodschap die ik wil meegeven. Veroordeel Libanon niet zonder hier te zijn geweest. Het is prachtig, echt.'

Sam de Graaff - Freelance journalist, schreef onder meer voor *Het Parool*, *de Volkskrant* en persbureau ANP.